

Силабус навчальної дисципліни «Порівняльна психологія»

Освітня програма	ОП Психологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки
Курс, семестр	1 курс, 1 семестр
Форма здобуття освіти	Очна (денна), заочна
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	4 кредити/120 годин
Форма підсумкового (семестрового) контролю	екзамен
Мова викладання	українська
Кафедра, що забезпечує викладання дисципліни	Кафедра психології, філософії та суспільних наук
Що буде вивчатися (<i>предмет навчання</i>)	закономірності походження та розвитку психіки у філогенезі (історичному розвитку видів) та онтогенезі (індивідуальному розвитку), а також спільне та відмінне в психічній діяльності тварин і людини.
Чому це цікаво/потрібно вивчати (<i>мета</i>)	Вивчення порівняльної психології є необхідним для глибшого розуміння походження, розвитку та функціонування психіки як у тварин, так і у людини. Курс дає змогу простежити еволюційні та онтогенетичні витоки психічної діяльності, усвідомити спільне й відмінне в поведінці різних біологічних видів, а також зрозуміти закономірності формування вищих психічних функцій. Опанування цього навчального матеріалу сприяє формуванню цілісного наукового бачення психіки, розширює психологічний світогляд, поглиблює розуміння механізмів поведінки та адаптації. Отримані знання є важливою основою для професійної підготовки майбутніх психологів, розвитку їхньої психологічної культури та готовності до практичної і науково-дослідницької діяльності.
Чого можна навчитися	Після вивчення курсу здобувачі розуміють закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; здатні здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань; обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел; рефлексувати та

	критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями	Набуті в межах курсу знання і вміння можуть використовуватися для наукового аналізу та інтерпретації психічних явищ і поведінки людини з урахуванням їх еволюційних, біологічних і соціальних передумов. Вони дають змогу порівнювати механізми психічної діяльності тварин і людини, пояснювати походження вищих психічних функцій, свідомості, мовлення та соціальної поведінки. Отримані компетентності можуть застосовуватися у професійній діяльності психолога для: • аналізу поведінки та психічних станів людини з позицій розвитку й адаптації; • використання еволюційно-порівняльного підходу під час психодіагностики, консультування та психопросвітницької роботи; • критичного аналізу наукових досліджень і теоретичних концепцій у психології; • проектування та проведення психологічних досліджень із урахуванням філогенетичних і онтогенетичних закономірностей розвитку психіки; • формування аргументованих висновків і професійної позиції у міждисциплінарному контексті. Крім того, здобуті знання сприяють розвитку наукового мислення, розширенню психологічного світогляду та підвищенню загальної професійної культури майбутніх фахівців.
Постреквізити	Педагогічна психологія Психодіагностика Вікова психологія Навчальна (ознайомча) практика
Інформаційне забезпечення	Основна література 1. Ільєнко М.М., Савелюк Н.М. Зоопсихологія з елементами порівняльної психології: навч. Посібник Київ : Ліра-К, 2017. 207 с. 2. Коляденко Н. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 508 с. 3. Конспект лекцій з дисципліни «Зоопсихологія і порівняльна психологія з основами анімалогії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Реабілітаційна психологія» / Світлана Лішук, Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 66 с. URL: http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/14431/1/ 4. Крюкова М. А. Порівняльна психологія (зоопсихологія) (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології. Одеса: Фенікс, 2021. 31 с.

5. Легедзевич Г. Я., Закалик Г. М. Порівняльна психологія та психофізіологія. Львів: Видавництво «Львівська політехніка», 2021. 287 с.
6. Москалець В. П. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник. Івано-Франківськ: Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 248 с.
URL:<http://hdl.handle.net/123456789/20283>
7. Панчук Н. П. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. 206 с.
8. Шепельова М. В. Порівняльна психологія: Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів для здобувачів вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія. Київ: ТНУ імені В.І. Вернадського, 2025. 30 с.
9. Freeberg T., Ridley A., d'Ettorre P. The Routledge International Handbook of Comparative Psychology. Taylor and Francis, 2022. 416 p. URL:
<https://www.perlego.com/book/3590292/the-routledge-international-handbook-of-comparative-psychology-pdf>
10. Papini M. Comparative Psychology. Evolution and Development of Brain and Behavior. Routledge, 2020. 656 p. URL: <https://www.perlego.com/book/1693505/comparative-psychology-evolution-and-development-of-brain-and-behavior-3rd-edition-pdf>

Допоміжна література

1. Губко О. Т. Основи зоопсихології. Навчальний посібник / За ред. С. І. Болтівця. К. : Світогляд, 2006. 190 с.
2. Корж О.П. Етологія тварин. Суми : Університетська книга, 2016. 236 с.
3. Моляко В. О., Шепельова М. В., Третяк Т. М. Творче мислення особистості у процесі розв'язування задач. *Науковий журнал «Габітус»*. Вип. 51, 2023. С. 59-63. URL: [9.pdf \(habitus.od.ua\)](#)
4. Помогайбо В. М., Петрушов А. В., Власенко Н. О. Основи антропогенезу: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Академвидав, 2015. 144 с. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6330/1/Основи%20антропогенезу_підручник.pdf
5. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Словник-довідник з психології. К.: Каравела, 2016. 320 с.
6. Шевців М. В., Філоненко М.М. Зоопсихологія з основами етології: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 242 с.
7. Шепельова М. В. Вплив суб'єктивних орієнтирів на розуміння студентами невизначених ситуацій. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Т. 34 (73), №1, 2023. С. 172-177
8. Шепельова М. В. Класифікація потреб студентів в умовах невизначеності. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Т. 33 (72), №4, 2022. С. 65-69.
9. Шепельова М. В. Особливості розуміння студентами

	невизначених ситуацій. Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності : монографія / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, Н. А. Ваганова [та ін.] ; за ред. В. О. Моляко. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. С. 123-146. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742710 10. Шепельова М. В. Індикатори творчого мислення студентів при вирішенні експериментальних завдань. <i>Журнал соціальної та практичної психології</i>, №3, 2024. С. 63-68. DOI https://doi.org/10.32782/psy-2024-3-10 11. O'Connell C. Wild Rituals. Chronicle Books LLC, 2021. 264 p. URL: https://www.perlego.com/book/1841553/wild-rituals-10-lessons-animals-can-teach-us-about-connection-community-and-ourselves-pdf 12. Weiss, B. Natural Behavior. Universal-Publishers, 2018. 144 p. URL: https://www.perlego.com/book/3258971/natural-behavior-the-evolution-of-behavior-in-humans-and-animals-using-comparative-psychology-and-behavioral-biology-pdf Інформаційні ресурси в мережі Інтернет 1. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. URL: appspsychology.org.ua 2. Вчені записки Таврійського національного університету: серія Психологія. URL: Головна (vernadskyjournals.in.ua) 3. Доісторичні тварини, які жили на території України. Про Україну! URL: https://www.youtube.com/watch?v=2MwO-Ta_tSY 4. Перетворення: наука змін. BBC. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Uxpjfwp_6nM&list=PLr_0qRb7t31A9I36UBoqhaVY_IBHw8DWF&index=12 5. Планета горобців. UA documental. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LNs2ZLsl2I&list=PLr_0qRb7t31A9I36UBoqhaVY_IBHw8DWF&index=13 6. Психологічний часопис. URL: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС (apsijournal.com)
Викладач дисципліни	Шепельова Марія Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук